

Θέμα: Συνάντηση Π/Θ και Προέδρου Παπαδόπουλου

A. Πρόοδος της Ομάδας Εργασίας Κυπριακού

1. Οι δύο ομάδες εργασίας έθεσαν ως στόχο την ολοκλήρωση της προετοιμασίας των επιδιωκομένων αλλαγών στο Σχέδιο Annan ως την επίσκεψη του Προέδρου Παπαδόπουλου στην Αθήνα στις 25-27.11.2003 και εργάστηκαν για να παρουσιάσουν από κοινού έναν πρώτο κατάλογο αλλαγών. Ο κατάλογος θα χρησιμοποιηθεί ως «δεξαμενή», ώστε οι πολιτικές ηγεσίες να επιλέξουν από αυτόν τις επιδιωκόμενες βελτιώσεις, να ιεραρχήσουν τη σημασία και την προτεραιότητά τους και να αποφασίσουν την ακολουθητέα τακτική.

2. Οι ομάδες επεξεργάστηκαν το σχέδιο Annan και ολοκλήρωσαν σε πρώτη φάση την προετοιμασία, με εξαίρεση ορισμένες από τις πτυχές που είχε αναλάβει η κυπριακή ομάδα. Συγκεκριμένα επεξεργάστηκαν:

α. *Το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας* (βλ. το συνημμένο σχέδιο με εκτενή παρουσίαση των προτεινομένων αλλαγών).

β. *Τα Πολιτειακά Συντάγματα των δύο συστατικών πολιτειών*. Τα δύο πολιτειακά συντάγματα πρέπει να ενσωματωθούν στο σχέδιο Annan, το οποίο δεν τα περιλαμβάνει. Η επεξεργασία του ελληνοκυπριακού Συντάγματος προχώρησε σε ικανοποιητικό βαθμό και προγραμματίζεται να έχει ολοκληρωθεί στις 8.12.2003. Παράλληλα, μελετήθηκε «το ισχύον σύνταγμα της ΤΔΒΚ». Από τη μελέτη του προκύπτει η απροσφορότητά του να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά ως πολιτειακό Σύνταγμα ενόψει της γενικευμένης ασυμβατότητάς του τόσο προς το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα όσο και προς το κοινοτικό κερκτημένο.

γ. *Οι αποκλίσεις από το κερκτημένο που θα περιέχονται σε σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου Υπουργών με βάση το Πρωτόκολλο 10 της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου*. Η ελληνική ομάδα ετοίμασε σχέδιο με βάση το συναφές Πρωτόκολλο του σχεδίου Annan. Το θέμα δεν συζητήθηκε εκτενώς, γιατί η Κυπριακή Κυβέρνηση περιμένει την ειδική μελέτη που ανέθεσε στον Καθηγητή Weihler. Στο σχέδιο της απόφασης θα αναφέρονται οι περιορισμοί επιστροφής και εγκατάστασης των Ε/Κ στην Τ/Κ πολιτεία καθώς και η ρύθμιση του συστήματος Shengen.

δ. *Περιουσίες - οικονομική πτυχή.* Την προετοιμασία είχε αναλάβει η κυπριακή ομάδα, η οποία ανάθεσε σε διεθνή ομάδα εμπειρογνομόνων μελέτη επιδιωκτών βελτιώσεων. Η ελληνική πλευρά ενημερώνεται, ώστε να μπορέσει να διατυπώσει σχετικά άποψη. Την ευθύνη ανέλαβε ο οικονομικός σύμβουλος του Π/Θ Γκίκας Χαρδούβελης, ο οποίος θα μεταβεί τις προσεχείς ημέρες στην Κύπρο για επαφές με τις αρμόδιες αρχές. Η μελέτη που ανέθεσε η Κυπριακή πλευρά αναμένεται να ολοκληρωθεί περί τα μέσα Δεκεμβρίου.

ε. *Ομοσπονδιακή νομοθεσία.* Συμφωνήθηκε να ζητηθεί η ολοκλήρωσή της, ώστε να είναι έτοιμοι όλοι οι κρίσιμοι νόμοι πριν από την υπογραφή της συμφωνίας. Όπως είναι γνωστό, το σχέδιο Annan παρουσίασε στο σημείο αυτό πολλά κενά, ιδίως λόγω της άρνησης των Τ/Κ να διαπραγματευθούν ουσιαστικά στο πλαίσιο των αρμοδίων Επιτροπών. Για τους περισσότερους νόμους υπάρχουν ήδη σχέδια του ΟΗΕ, ενώ άλλα έχει επεξεργασθεί η κυπριακή πλευρά. Η κυπριακή ομάδα έχει αναθέσει μελέτη σχετικά με τους νόμους που ρυθμίζουν τη συμμετοχή της Κύπρου στην Ε.Ε., η οποία αναμένεται τις προσεχείς ημέρες. Εκκρεμεί ο έλεγχος ορισμένων νομοσχεδίων αλλά και η συμπλήρωση του καταλόγου τους με όσους επιπλέον νόμους κρίνονται απαραίτητοι (λ.χ. νόμος για το Προεδρικό Συμβούλιο).

Η ελληνική ομάδα επισήμανε ότι για να ζητηθεί αξιόπιστα η ολοκλήρωση της νομοθεσίας πριν από την υπογραφή του Σχεδίου, ώστε να μην υπάρχουν ελλείψεις που θα μπορούσαν να δυσχαιράνουν τη λειτουργία του ομοσπονδιακού κράτους, πρέπει η κυπριακή πλευρά να ανταποκριθεί έγκαιρα στην (ανεπίσημη) πρόσκληση της Επιτροπής να ελεγχθούν οι νόμοι ως προς τη συμβατότητά τους με το κεκτημένο. Ός τώρα η κυπριακή πλευρά δεν έχει αποστείλει, ακόμη και επουσιώδη, σχέδια στην Επιτροπή.

στ. *Διεθνείς Συνθήκες* (που θα δεσμεύουν την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία). Συμφωνήθηκε να ζητηθεί ο κατάλογος που θα επισυναφθεί στο σχέδιο να είναι πλήρης και οριστικός, ώστε να μην διατηρούνται εκκρεμότητες. Για το σκοπό αυτό προετοιμάστηκε σχέδιο κριτηρίων ελέγχου και προχωρεί η εξέταση των «συνθηκών» που θα ζητήσει να ενσωματωθούν η Τ/Κ πλευρά. Κατά τον έλεγχο αναμένεται να αποκλεισθεί η συντριπτική πλειονότητα των συμφωνιών της «ΤΔΒΚ».

ζ. *Εδαφικό.* Το θέμα επεξεργάζεται η κυπριακή ομάδα, η οποία έχει ολοκληρώσει την επεξεργασία εναλλακτικών προτάσεων για οριακές βελτιώσεις, χωρίς να ανατρέπεται η ισορροπία του σχεδίου Annan.

η. *Έποικοι/δημοψήφισμα*. Το εξαιρετικά ευαίσθητο αυτό θέμα προετοιμάζει η κυπριακή ομάδα, η οποία διαθέτει τα σχετικά στοιχεία. Το θέμα έχει δύο πτυχές:

i) Ποιοί έποικοι θα αποκτήσουν την κυπριακή ιθαγένεια. Αναμένονται από την κυπριακή πλευρά προτάσεις προς την κατεύθυνση δραστικού περιορισμού του αριθμού τους.

ii) Ποιοί «Τ/Κ» θα συμμετάσχουν στο δημοψήφισμα. Η κυπριακή πλευρά προτίθεται να αναδείξει το θέμα, το οποίο είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Το σχέδιο Annan δεν προβλέπει σχετικά τίποτε, επιτρέπει δηλαδή ουσιαστικά να συμμετάσχουν όλοι όσοι κατοικούν στα κατεχόμενα, ανεξάρτητα με το αν μετά την έγκριση του σχεδίου θα αποκτήσουν την κυπριακή ιθαγένεια. Από νομική άποψη η κυπριακή επιχειρηματολογία είναι ισχυρή (διεθνές δίκαιο, εποικισμός, «Δυτ. Σαχάρα» κ.τλ.), από πολιτική όμως άποψη το ζήτημα είναι εξαιρετικά δύσκολο και σύνθετο. Η θέση του ζητήματος επιβάλλει να συμφωνηθεί πριν από τα δημοψηφίσματα (πριν δηλαδή από την έγκριση του σχεδίου) ποιοί έποικοι θα θεωρηθούν κύπριοι πολίτες και θα δικαιούνται συνεπώς να συμμετάσχουν στο δημοψήφισμα, αλλά και να ορισθούν διεθνείς παρατηρητές για την κατάρτιση των εκλογικών καταλόγων. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναμένεται απόλυτη αντίδραση των Τ/Κ και δυσκολία να πεισθούν τα Η.Ε. για την πολιτική σκοπιμότητα της ανάδειξης του θέματος.

θ. *Εγγυήσεις/Ασφάλεια*. Στις ομάδες το θέμα συζητήθηκε ακροθιγώς. Επειδή το ζήτημα είναι έντονα πολιτικό, θα έπρεπε οι πολιτικές ηγεσίες να το συζητήσουν απευθείας. Η ελληνική ομάδα έχει, σε συνεργασία με το ΕΛΙΑΜΕΠ, διατυπώσει βελτιώσεις, οι οποίες πάντως δεν έχουν τεθεί υπόψη των Κυπρίων.

B. Σχέδιο καταλόγου βελτιώσεων

1. Συμπλήρωση του σχεδίου Annan

Η συμπλήρωση είναι αναγκαία, γιατί δεν κατέστη δυνατή, υπό τις γνωστές συνθήκες, η ολοκλήρωση του σχεδίου. Η ανάγκη συμπλήρωσης αφορά θεματικά:

α. Την ενσωμάτωση των πολιτειακών Συνταγμάτων στο σχέδιο

- i. Το σχέδιο Συντάγματος της Ε/Κ πολιτείας θα είναι έγκαιρα έτοιμο
- ii. Το σχέδιο Συντάγματος της Τ/Κ πολιτείας πρέπει να εκπονηθεί ουσιαστικά από την αρχή.

β. Την ολοκλήρωση της απαραίτητης ομοσπονδιακής νομοθεσίας

- i. Βελτιώσεις των ήδη υπαρχόντων νόμων.
- ii. Συμπλήρωση του καταλόγου με νόμους που κρίνονται απαραίτητοι και έπειτα επεξεργασία τους (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Προεδρικό Συμβούλιο, κ. ά.).

γ. Την ολοκλήρωση του καταλόγου διεθνών συνθηκών

- i. Οι συνθήκες της Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν ήδη ελεγχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- ii. Οι συνθήκες που θα προβάλλει η Τ/Κ πλευρά ελέγχονται ως προς τη συμβατότητά τους με το ομοσπονδιακό Σύνταγμα και το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

2. Βελτιώσεις στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα

Στο σημείο αυτό παρατίθενται συνοπτικά οι βασικές επιδιώξεις (αναλυτικός κατάλογος επισυνάπτεται).

α. Μεταβατικές διατάξεις

Η δραστική σύντμηση του χρονοδιαγράμματος είναι επιβεβλημένη. Οι συνθήκες έχουν διαφοροποιηθεί μετά την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης και δεν επιτρέπουν, ενόψει των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Κύπρος από την 1^η Μαΐου 2004, εξαιρετικά μακροχρόνιες μεταβατικές περιόδους. Ανάλογες μεταβατικές περίοδοι είναι άλλωστε για γενικότερους λόγους επικίνδυνες.

β. Εκτελεστική εξουσία

- i. Εννεαμελής (αντί εξαμελής) Προεδρικό Συμβούλιο
- ii. Αλλαγή του συστήματος εναλλαγής (rotation) Προέδρου και Αντιπροέδρου

γ. Συμμετοχή της Κύπρου στην Ε.Ε.

i. Υποχρεώσεις της Κύπρου για την απρόσκοπτη συμμετοχή της στην Ε.Ε.

ii. Ανάγκη θέσπισης Ανεξάρτητων Αρχών

δ. Βελτίωση της λειτουργικότητας

i. Βουλή: Αύξηση των μελών της Κάτω Βουλής

ii. Δικαιοσύνη: Ίδρυση Πρωτοβάθμιου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου και πρόβλεψη ατομικής προσφυγής

3. Οικονομική Πτυχή (προσωρινός ενδεικτικός κατάλογος)

α. Θεσμικά θέματα (Ομοσπονδιακό Σύνταγμα)

i. Κεντρική Τράπεζα

ii. Μεταβατικές διατάξεις

β. Ρυθμίσεις περιουσιών

γ. Δημοσιονομικό βάρος και χρηματοδότηση λύσης

4. Αποκλίσεις από το κεκτημένο (προσωρινός ενδεικτικός κατάλογος)

α. Εγκατάσταση προσφύγων

i. Αύξηση των ποσοστώσεων

ii. Σύντμηση των χρονοδιαγραμμάτων

β. Ρύθμιση Schengen

i. Διασφάλιση της συμμετοχής της Κύπρου στο σύστημα

ii. Δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών

γ. Δικαίωμα απόκτησης ακινήτων από Ε/Κ σε Τ/Κ πολιτεία

5. Έποικοι – Δημοψήφισμα

α. Περιορισμοί πολιτογράφησης εποίκων

β. Ρύθμιση συμμετοχής τους στο δημοψήφισμα

6. Ασφάλεια- Εγγυήσεις

α. Όροι εντολής Η.Ε.

β. Συνθήκη Συμμαχίας

γ. Συνθήκη Εγγύησης

Γ. Θέματα προς συζήτηση και απόφαση στη συνάντηση με Πρόεδρο Παπαδόπουλο

1. Ολοκλήρωση καταλόγου βελτιώσεων

α. Πρέπει να δοθεί εντολή στις ομάδες να *οριστικοποιήσουν* το σχετικό κατάλογο ως τις 16.12.2003, οπότε και θα συναντηθούν στην Κύπρο. Στα θέματα οικονομικής πτυχής και εποίκων που χειρίζεται η κυπριακή πλευρά υπάρχει ενδεχόμενο καθυστέρησης.

β. Πρέπει να συζητηθούν τα θέματα ασφάλειας-εγγυήσεων. Στις ομάδες συμφωνήθηκε ότι είναι θέμα της πολιτικής ηγεσίας.

γ. Πρέπει να διαχωρισθούν για λόγους τακτικής οι επιδιωκόμενες βελτιώσεις σε δύο κατηγορίες:

- Όσες πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να ενταχθούν στο σχέδιο πριν από την επανέναρξη των συνομιλιών (βλ. και υπό 2), όταν δηλαδή ο Γ.Γ. αναμένεται να υποβάλει την (εκ των πραγμάτων) επικαιροποιημένη εκδοχή του σχεδίου του.

- Όσες θα επιδιωχθούν στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης.

2. Συζήτηση αλλαγών με Verheugen

α. Ως συνέχεια της συνάντησης και της επιστολής του Προέδρου (που παραμένει ακόμη άγνωστη σε ορισμένους στενούς συνεργάτες του Προέδρου) πρέπει η επαφή να πραγματοποιηθεί άμεσα. Η καθυστέρηση περιορίζει τις δυνατότητές μας να πείσουμε έγκαιρα την Επιτροπή για την ορθότητα και αναγκαιότητα των επιδιωκόμενων αλλαγών που συναρτώνται με την τήρηση του ευρωπαϊκού κεκτημένου και την απρόσκοπτη συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν συνεχισθεί η καθυστέρηση, υπάρχει κίνδυνος να χάσουμε την ευκαιρία να βελτιώσουμε το σχέδιο πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Αξίζει να τονισθεί ότι ως τις Τ/Κ εκλογές (14.12.2003) «συνομιλούμε» μόνοι με την Επιτροπή. Στη συνέχεια, αναμένεται ότι η Επιτροπή θα «ακούει» και τους Τ/Κ.

β. Θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος να δώσει εντολή σε στενό συνεργάτη του να αρχίσει επαφές με την Επιτροπή για τον έλεγχο της ομοσπονδιακής νομοθεσίας. Ως τώρα δεν έχουν αποσταλεί σχέδια νόμου στην Επιτροπή «για να μην διολισθήσουμε σε άτυπη διαπραγμάτευση». Η στάση κρίνεται

από την Επιτροπή ως μη παραγωγική. Επειδή θα επιδιώξουμε όλη η νομοθεσία να είναι έτοιμη πριν από τη λύση, πρέπει από τώρα να είμαστε συνεπείς.

3. Πρωτοβουλία προς Γ.Γ. ΟΗΕ για επανέναρξη των συνομιλιών μετά τις Τ/Κ εκλογές

α. Πρέπει να αναμένεται ότι μετά τις Τ/Κ εκλογές θα εκδηλωθεί προσπάθεια επανέναρξης των συνομιλιών, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα και από το αν η Τουρκία προτίθεται πράγματι να στέρξει σε αναζήτηση λύσης. Ο Πρόεδρος συμφωνεί ότι δεν πρέπει να φανεί ότι συρόμαστε σε διαπραγματεύσεις αλλά ότι οδηγούμε τις εξελίξεις. Γι' αυτό έχει θέσει (εύλογα) ως ατώτερο χρονικό όριο για τα δημοψηφίσματα την 1^η Απριλίου 2004 και την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων ως τις αρχές Μαρτίου. Στόχος μας είναι να πείσουμε ότι επιθυμούμε τη λύση ως την 1^η Μαΐου 2004.

β. Πρέπει πριν από την εκδήλωση οποιασδήποτε πρωτοβουλίας από πλευράς Η.Ε. ή Τουρκίας, ο Πρόεδρος με επιστολή του προς τον Γ.Γ. να ζητήσει (ανεξάρτητα από το «νικητή» των Τ/Κ εκλογών) την άμεση επανέναρξη των συνομιλιών, τονίζοντας:

- την επιθυμία επίλυσης ως την 1.5.2004,
- την άμεση ετοιμότητα της Ε/Κ πλευράς για διαπραγματεύσεις,
- την ανάγκη άμεσης έναρξής τους λόγω του πιεστικού χρονοδιαγράμματος αλλά και της ανάγκης ουσιαστικής διαπραγμάτευσης,

- την ανάγκη κατάθεσης για την επανέναρξη (νέου) επικαιροποιημένου σχεδίου του Γ.Γ., λόγω των σημαντικών εξελίξεων που συντελέστηκαν μετά τον Μάρτιο του 2003, και

- την ανάγκη οργάνωσης της διαπραγμάτευσης, ώστε αυτή να είναι ουσιαστική και παραγωγική (συνεκτικό χρονοδιάγραμμα, έγκαιρη σύσταση Επιτροπών κ.λπ.).

Για την παραπάνω πρωτοβουλία, πρέπει να εξεταστούν τα πλεονεκτήματα ή ενδεχόμενα μειονεκτήματα και να προσδιοριστεί ο κατάλληλος χρόνος πραγματοποίησής της (πριν ή αμέσως μετά τις Τ/Κ εκλογές).

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2003